

PHỎNG VẤN SÂU

Người phỏng vấn: TS.Lưu Bích Ngọc

Người trả lời: Nguyễn Thị Minh

Địa điểm: Xã Yên Hòa, Đức Thọ, Hà Tĩnh

NỘI DUNG

H: Bác ơi bác cho cháu hỏi tên của bác là bác tên là gì được không ạ?

Đ: Bác tên là Nguyễn Thị Minh

H: Dạ bác Minh năm nay là bao nhiêu tuổi rồi ạ?

Đ: Bác sinh năm 1940, bữa ni 73

H: Bác Minh sinh ra và lớn lên ở đây ạ?

Đ: Bác sinh ra và lớn lên ở đây

H: thế là. Thế là thời ông bà đã sinh sống ở mảnh đất này rồi?

Đ: Quê nội của bác ở trong thôn 4, à quê ngoại ở trong thôn 4 còn đây là quê nội

H: thế ạ? Vâng thế gia đình nhà ta cái nhà như thế này xây lên từ khi nào bác?

Đ: Bác nói cho con là cái nhà bác là các con cháu ngoại, đằng ngoại đầu tư vô cho bác 2007

H: Như vậy là các con?

Đ: Các cháu đằng ngoại của bác

H: Các cháu góp tiền vào thì bác xây cái nhà này là năm nào?

Đ: Năm 2007

H: Năm 2007 à? Thế chắc là trước đây ở cái nhà như thế kia hả? Hiện nay thì gia đình nhà ta cả cái mảnh ruộng vườn, cả nhà như thế này bác được mấy sào

Đ: Toàn bộ cả nhà cả vườn là gần được 2 sào

H: Nhà mình chỗ này thì được hai chục m chứ mấy bác nhà?

Đ: Đó

H: Vâng, đất này là đất của nhà chồng bác ạ?

Đ: Đất của nhà chồng,

H: Vâng, các cụ ở đây lâu chưa ạ hay là được phân đất lại năm 93?

Đ: Không, nhà cụ ở đây lâu, ở từ thời đang, nói thật với con thời pháp thuộc cái chi cơ

H: vâng, là đã ở đây rồi? Như vậy là gốc gác tổ tiên, ông bà nhà mình là ở đây à bác hay là?

Đ: Ừ,

H: Chứ không phải là từ bên kia sông sang?

Đ: Không, gốc ở đây. Nói thật với con di này gốc đều nhà chính gốc của nhà bác là nhà bác tộc trưởng ở nhà trước, về đây hồi cha bác là con út rồi ông bà mới chia cho mảnh đất này

H: Thế ruộng nhà mình hiện nay được bao nhiêu sào hả bác?

Đ: Của bác hiện giờ là sáu sào ba

H: Là phân cho mấy khẩu đấy ạ?

Đ: sáu sào. Bốn thước rưỡi

H: Cho mấy nhân khẩu là mình được 6 sào ạ?

Đ: Nói thật với con ruộng đây là chia cả bà nội này, chồng này rồi các con, của chú, chú thì đi bộ đội ở Quỳnh Lưu. Bây chừ thì nhà bác mất rồi, bà mẹ chồng mất rồi, bác thì có 2 người con gái, đứa đầu lấy chồng, còn đứa thứ hai đang đi làm hợp đồng ở Đà Nẵng

H: Thế bác sống ở đây là một mình à?

Đ: Bác sống ở đây một mình, bác cũng nói thật với con chứ bác cũng sinh ra và lớn lên ở mảnh đất này, bác cũng tham gia các hoạt động ở địa phương. Tham gia hoạt động ở địa phương thì được quá trình hoạt động được trên hai chục năm thì năm 1967 bác đi phục vụ chiến đấu là ở trong Nha Trang thì bị mảnh bom đánh vào đây bị hỏng một mắt, bây giờ là bác chưa làm được cái chế độ chi cả

H: Thế ruộng thì bác làm hay là ai?

Đ: Ruộng thì bác cho mượn cả chứ bác chỉ làm hơn một sào thôi, bây chừ nói thật với con sức khỏe của bác cũng yếu rồi, mắt mũi đều cũng bác làm chủ yếu là sào rau giống đăng trước đấy

H: Thế bác thôi, bác cho mượn ruộng từ bao giờ, từ khi nào?

Đ: Bác cho mượn ruộng từ năm 2007 đến dừ

H: Hơn một sào thôi là tự bác cấy, tự bác trồng?

Đ: Ừ, tự bác làm lấy

H: Còn lại mình cho mượn, cho mượn hay cho thuê ạ?

Đ: Cho mượn

H: mọi người có gửi lại cho mình thêm chút hoa màu nào không?

Đ: Không, mình cho mượn họ đến nộp sản phẩm cho HTX chứ

H: Các con bác, hai chị con gái có giúp được, gửi được tiền về cho bác không?

Đ: Nói thật với con như di này, cái cháu đầu cũng lấy chồng, chồng là bộ đội cháu làm cũng chưa có công việc chi đá. Thịnh thoảng nói thật với con lúc nào mà bác có cái việc đại sự chi đó các cháu gửi về cho được ít chứ chứ chủ yếu nói thật với con là bác cũng được nhờ con

cháu đằng ngoài. Thỉnh thoảng có công chi thì cũng điện ra thì dì, các cháu con dì, con cậu chứ hẳn gửi cho một ít

H: thế chị lấy chồng thì có lấy chồng ở trong xã mình không ạ?

Đ: Lấy chồng ở khác xã, lấy chồng ở Hương Sơn

H: Ôi thế thì cũng lên trên miền ngược trên kia. Thế còn cô thứ hai đang ở Đà Nẵng nhưng mà chưa lấy chồng phải không ạ?

Đ: Chưa

H: Chị đi làm công nhân trong Đà Nẵng thì có hay gửi tiền về giúp bác được không?

Đ: Thỉnh thoảng, cũng nói thật với con là khi mô có việc chi, em nó về nó cũng giúp cho bác được một phần nào đó để phục vụ tết

H: Thế còn trong năm là không gửi được?

Đ: Trong năm nói thật với con thỉnh thoảng khi mà em nó cũng gửi được cho một ít nào đó

H: Nhưng mà mức gửi thường là bao nhiêu, chị ấy gửi cho bác khoảng bao nhiêu?

Đ: gửi một lần khi thì 500

H: có lúc nào lên đến 2 triệu không ạ?

Đ: Không có

H: Thế khi gửi là gửi bưu điện bác ra lấy ạ, gửi ngân hàng bác ra lấy hay là gửi ai đưa về ạ?

Đ: Gửi bưu điện

H: à, gửi bưu điện, có nhận được nhiều lần không bác, 500 như thế có được nhiều lần không?

Đ: 500 thì nói thật với con em nó gửi cho vài ba lần chi đó

H: Thế à? Ở trong kia chị ấy thuê nhà hay là mua được nhà rồi ạ?

Đ: Vô thuê nhà hết

H: Bác có biết lương của chị ấy là bao nhiêu không ạ?

Đ: Bác cũng không hỏi

H: Thế hơn một sào ruộng của nhà mình, bác cấy trồng thế nào bác, trong một năm thì mùa vụ của mình như thế nào hả bác?

Đ: Bác nói thật với con này, hơn một sào ruộng như vụ đông xuân á thì nếu mà được mùa thì sản lượng khoảng chừng 2 tạ rưỡi/sào

H: Bác trồng cái gì mà được 2 tạ rưỡi ạ?

Đ: Bác trồng lúa B6 nhưng mà hè thu như hè thu vừa rồi thì sản lượng chỉ 1 sào được 1 tạ thôi nhưng mà trong lúc đó bác đầu tư hết 50 cân đạm Việt Nhật thì hết sáu trăm rưỡi rồi, với là 20 cân vôi, rồi tiền guồng. tiền guồng là hết 230

H: Tiền guồng tiền nước đầy đúng không ạ? Thế thì 1 tạ thôi thì trừ đi hết các chi phí như thế này thì lỗ mất?

Đ: Lỗ. Nếu như hè thu vừa rồi là lỗ con ạ

H: Thế ạ? Thế tại sao lỗ mình không làm nữa bác?

Đ: Nói thật với con như di này, chứ mình cũng phải bảm lầy sào ruộng để mà hột lúa ăn hàng ngày, rồi cũng chặn con gà, con vịt, con gà nói thật với con là phải có hạt thóc. Chứ chứ mình đi mua nói thật với con lượng thực không có

H: thế mỗi khi mình cần chi phí để làm guồng nước này, để bón đạm bón vôi thì lấy đâu. Vì tiền bác cứ để bác đi mau gạo cũng được?

Đ: Nói thật với con di này, tiền để bác đi mua gạo nhưng mà có cái nói thật với con là có một gánh nặng là phải lo việc về phần ông nữa con ạ. Ừ, rứa nên thỉnh thoảng nói thật với con chứ kể bà con người ta nghĩ đến hết cưới hỏi, giỗ chạp người ta mời mình, mình không đi không được con ạ. Bấy chừ một lần mà đi cưới, xóm ni một lần đi giỗ cũng mất 100. Mỗi lần đi đám cưới cũng phải mất 100. Nhiều khi nói thật với con là con cái, cháu chắt nó cho đồng tiền là phải trừ là khi người ta nhắc đến mình thì mình cũng lui tới với người ta để gây cái tình cảm con ạ

H: Vâng, không ý cháu muốn nói là giả sử mình đầu tư tiền vào ruộng mà mình lại bị lỗ thì cái tiền mình không mua đạm nữa, mình không mua phân nữa, mình không mua giống lúa, không làm nước nữa thì cái tiền đó bác giữ lại bác mua gạo, thay vì mình làm mình mất công mà cuối cùng mình lại bị lỗ?

Đ: Có cái bác cũng nghĩ như rứa nhưng mà nói thật với con mình không làm mình cũng không được con ạ. Có năm lỗ, có năm được mùa

H: Mình cũng không có biết?

Đ: ừ mình không biết. Hai là dù lỗ cũng được, hàng năm mình có hột lúa con ạ

H: Mình cũng có lỗ, nhưng cũng có năm có lãi đúng không ạ? Vâng, trong vườn nhà mình thì bác trồng những cái cây gì ạ, và mảnh vườn này bác dùng như thế nào?

Đ: Mảnh vườn này nói thật với con chứ bác chỉ trồng ít cây chuối, trồng rau hành tỏi chi thôi.

H: Hành tỏi, như vậy là chỉ trồng mấy cây rau, mấy cây hành tỏi để phục vụ ăn trong nhà thôi?

Đ: Phục vụ ăn trong nhà

H: Thế thì bác không phải đi chợ mua rau phải không ạ? Mình có bán được rau không bác?

Đ: Nói thật với con di này, nếu mà những năm thời tiết thuận lợi thì cũng có bán được

H: Thời tiết mấy năm nay có thuận lợi không bác? Thời tiết mấy năm nay là thế nào bác, ở vùng quê mình này này thời tiết mấy năm nay thế nào bác, bác tả cho cháu nghe với?

Đ: Nói thật với con thời tiết ở vùng quê nhà bác đây thì chưa mưa đã úng, mà chưa nắng thì đã hạn nên là về thời tiết ni nói thật với con chứ thời tiết mưa dầm, gió bắc ni là đất quê nhà bác mần không thể mần được một cái thứ chi hết

H: Chưa mưa thì đã úng, chưa mưa thì đã hạn? Nhưng mà ba năm lại đây mưa nắng nó như thế nào?

Đ: Mưa, ba năm lại đây nói thật với con nắng mưa thất thường lắm, năm vừa rồi, năm ngoái về cái tiết mưa lụt thì nó kéo dài mà thời tiết nó hạn hán thì hẳn gió nam Lào thì hẳn lại bốc, nói thật với con đồng ruộng hẳn cũng đều cả thì nước nổi không đáp ứng được nhu cầu của xã viên

H: Thời tiết thất thường ở đây là mưa bão rồi lũ nó tăng lên hay làm sao, cháu muốn hỏi bác như thế?

Đ: Tăng lên đó, mưa lũ thì tăng lên còn hạn hán cũng tăng lên

H: Thế ạ?

Đ: Ừ, năm vừa rồi cái vụ đông xuân vừa rồi thất thu là vì hạn hán đấy con, sâu bệnh

H: À thế ạ? Sâu bệnh với hạn hán chứ không phải là do mưa lũ?

Đ: mưa lũ thì cái vụ hè thu này?

H: Vụ đông xuân?

Đ: Vụ đông xuân thì sâu bệnh

H: Thế hả bác?

Đ: Nói thật với con chứ, cái chính là cái năm 2011 hè thu mà bác mần một sào, hai sào ruộng mà bác phun thuốc hết gần 200 nghìn tiền thuốc phun trừ sâu đó

H: Còn trong khi đó vụ hè thu lại bị lụt, bị úng?

Đ: Bị lụt, bị úng

H: Vâng

Đ: Chủ yếu nói thật với con chủ yếu là vụ đông xuân đó, vụ hè thu thì cũng bấp bênh lắm

H: Thế ạ?

Đ: Ừ, vụ đông xuân mà cho thời tiết không sâu bệnh, đặc biệt là cái năm vừa rồi đây là còn có nạn chuột đó là hẳn phá

H: Thế thì năm vừa rồi không bị, thông thường vụ đông xuân mà không bị hạn đấy ạ thì năng suất của nhà mình bác làm như thế thì được bao nhiêu/sào? Năm nào mà thời tiết thuận lợi?

Đ: Nếu mà không hạn hán, thời tiết thuận lợi là được 2 tạ rưỡi/sào

H: Vụ đông xuân, năm nay mất thì mình còn mấy tạ?

Đ: Năm nay mất thì chừng 2 tạ thôi. Vụ hè thu thì được tạ, nhưng năm mà được hè thu này cũng được tạ tư, tạ sáu/sào

H: Nếu mà vụ hè thu là một tạ sáu đúng không ạ còn nếu mất thì khoảng 1 tạ. Vâng. Ngoài ra mà nắng hạn, mưa bão như thế thì bác mùa màng còn mất cái gì nữa không? Gia đình còn bị thiệt hại cái gì nữa không?

Đ: Nói thật với con là khi mà hạn hán cây lúa nói thật với con chứ trong vườn tược cây cối cũng khô hết, kể cả cây chuối bác trồng cũng khô cả

H: Khô thì nó chết hay là thế nào hả bác?

Đ: Kho thì nó chết đờ con

H: Thế ở đây có hiện tượng là khi mà mình bơm nước từ sông vào ấy ạ có hiện tượng nước bị nhiễm mặn không ạ?

Đ: Sang tiết tháng 5, tháng 6 thì bị nhiễm mặn

H: Tháng 5, tháng 6 dễ bị nhiễm mặn ạ?

Đ: Ừ, nhiễm mặn toàn là có năm bắc mạ thì mạ chết, bị nhiễm mặn

H: Đấy là những năm nào ạ?

Đ: năm 2006, 2007

H: Ba năm lại đây có bị nhiễm mặn, bác bắc mạ chết không ạ?

Đ: Ba năm lại đây thì không có, trước phần lớn mà nước mặn về thì lúc đó chưa bắc mạ

H: Năm nay nước mặn về thì mình chưa bắc mạ? Đấy là do mình thay đổi lịch đi hay là?

Đ: Không phải là do lịch hần chậm

H: Lịch của ngập mặn nó chậm hơn ạ?

Đ: Lịch ngập mặn nó sớm hơn

H: Sớm hơn, à nó sớm hơn thì mình bắc mạ muộn hơn?

Đ: Mình bắc mạ muộn hơn, như năm ngoái tháng 3, tháng 4 nước mặn đã về rồi, đã có nước mặn rồi

H: Nước mặn về sớm hơn? Thế còn ví dụ như là trong nhà, ngoài vườn thì cây chết. Trong nhà mỗi khi hạn hán thì nguồn nước nhà mình thế nào?

Đ: Hạn hán nói thật với con là trước nguồn nước là nhà bác gần đây là có sông La này con này

H: Vâng, sông La

Đ: Có sông La thì là.. có nước máy bơm nước sạch về á thì coi như hạn thì nói thật chứ ít khi lấy được vì nhiều nhà, cả một cái xã dùng thì cũng có thể nói thật với con ra sông mà gánh về

H: Thế thì khi mùa lũ, khi ngập lụt thì nguồn nước và trong nhà mình bị ảnh hưởng thì như thế nào ạ?

Đ: Khi ngập lụt thì nói thật với con chứ năm 2010 đều nước vào đến sân nhà bác đây này

H: Thế ạ, năm 2010 đấy?

Đ: Vào đến sân nhà bác đây này

H: năm đấy nước vào đến sân nhà mình thì nhà mình có bị ảnh hưởng gì không, có bị mất mát lợn gà, vườn tược có bị làm sao không ạ?

Đ: vườn tược, cây cối coi như là hư hết con ạ, chứ lợn thì bác không nuôi, còn gà thì có một số bởi vì, nói thật với con chứ gà bác nuôi ít mà nước thì mới vào đến sân, bác đang còn kê được cho mấy con gà đỡ á

H: Kê cao các cái rổ rồi treo lên ạ? Đưa cả lợn lên trên này ạ?

Đ: Không, lợn bác không nuôi

H: Lợn là bác không nuôi là do bác già yếu rồi hay là do?

Đ: Vì bác già yếu rồi, với nữa bác mà làm thì không có cái chi đầu tư vô cho nó con ạ

H: Thế thì nhà nào mà nuôi lợn thì những bữa lụt như thế thì họ làm cái gì?

Đ: Nói thật với con chứ, nhưng nhà mà có thì họ kê cái ván lên

H: Những nhà khác thì họ kê ván lên? Nhà mình bác có ván không?

Đ: Bác không nuôi lợn nên bác không kê ván, ví dụ như trâu bò thì đưa ra đê

H: À, trâu bò thì đưa ra đê?

Đ: Trâu bò đưa ra ngoài họ dựng lán buộc tạm bạt, cả nhà cả trâu ra ngoài ở ngoài đê á

H: Dựng lán ngoài đê để giữ trâu bò ở ngoài đấy?

Đ: giữ trâu bò ở ngoài đấy

H: Nếu mà khi bão với lụt về thì lúa ngoài đồng làm thế nào bác?

Đ: Nói thật với con nhá, năm vừa rồi lụt chậm cho nên lúa hè thu ni là thu hoạch được rồi con ạ. Năm 2011 với năm 2010 coi như là lúa ngập sau nói thật với con đi vớt hết về đớ nợ

H: Đi vét về?

Đ: Đi vớt về, hẳn bị ngâm đi vớt về. vớt về bỏ vo máy phụt không phụt được cơ, kiểu bỏ vô máy rũ

H: Xong phơi ở ngoài sân 24p04

H: Nhưng thế thì hồng gạo, làm gì có gạo mà ăn được?

Đ: Hồng gạo hết á, lúa nứ nói thật với con chỉ cho chăn nuôi thôi

H: Trong nhà mình mỗi khi lụt về thì bác làm thế nào? Chắc là chưa bao giờ ngập lụt vào trong nền nhà đúng không ạ?

Đ: Có năm trước thì có chứ, từ năm 2007 bác được con cháu mần cho cái ni coi như chưa vào nhà

H: à, từ năm 2007 xây nâng cao cái này lên thì nước chưa vào nhà?

Đ: ừ

H: Còn trước năm 2007 thì nước vào nhà? Thường khi nước vào nhà thì nó ngập đến đâu ạ?

Đ: Ngập khoảng chừng đến cây con này, qua mắt cá

H: Nên thế nào cái nhà này bác phải xây cao lên như thế này đây đúng không ạ? Thế thì khi ngập lụt như thế bác đi lại như thế nào?

Đ: nói thật với con chứ có ai có thuyền thì nhờ, bác nhờ họ chở đi, không có thì bác ngồi trong nhà đây đấy

H: à, thế ạ, nấu nướng thì bếp của mình thì sao, nhà mình cao như thế này cái bếp kia thì nó ngập mất chứ?

Đ: Không, nếu như năm vừa rồi đê trên cũng ngập thì bác kê lên, nói thật với con là cũng có sự chuẩn bị rồi, bác lấy một cái thau bắc để cái bàn ni, cái thau kê lên

H: bác cho cháu hỏi một chút bác cũng cao tuổi rồi, ở đây bác có thấy bà con người dân mình bác có những kinh nghiệm nào để có thể biết bữa nay trời mưa, bữa mai trời nắng, cái kinh nghiệm nào của bác mà bác có thể biết được thời tiết trong năm hay không?

Đ: ví dụ như di con này, theo ông bà, cha ông trước nói với con nếu như mà cái tổ vò vò. Kinh nghiệm cái tổ vò vò nó đóng cao thì nó lụt to con ạ

H: Thế ạ, vâng

Đ: khi mà báo thời tiết sắp có chỗ mưa lớn là cây hoa ngải tử quân đở nó rộ ra là bắt đầu có trận mưa lớn đở con ạ

H: Cây ngải tử quân cháu chưa nhìn thấy đâu, bác có ở trong vườn không?

Đ: Bác không có ở đây chứ ngoài đồng á có, tỳ bác ra có bác nhỏ cho

H: Vâng, bác chỉ cho cháu, cháu chụp lại cái ảnh. Thế nó trổ hoa thì sau đấy mưa to hay là năm đấy mưa to?

Đ: Sau đó là mưa to con ạ. Ở đây khi mà con cá chép ở, con cá chép mà hần có trứng, hần già trứng mà hần lên chuẩn bị đẻ lần mô hần cũng có đợt lũ hết á

H: Cá chép mà già trứng, nó đẻ thì dễ có lũ về ạ?

Đ: Dễ có lũ

H: Ở thế nếu nó không đẻ thì không có lũ ạ?

Đ: Hần không phải, cái nứ bao giờ trứng con cá chép, cái trứng nó già rồi là lần mô cũng có trận mưa lũ đá con

H: Trứng nó già, nó dài á?

Đ: Trứng nó dài để nó đẻ á, nó đẻ thì lần mô cũng có trận mưa lũ đấy con ạ

H: Thì sau đó chắc chắn có mưa lũ về?

Đ: Sau đó chắc chắn có mưa. Có cái sao Hôm đở nọ, khi nào mà cái sao Hôm đi đến gần sát con trăng thì lần mô cũng có trận mưa hết nọ

H: À, sao Hôm mà đi gần đến con trăng, đi gần sát con trăng thế mưa to hay mưa nhỏ ạ?

Đ: Cũng có trận mưa to

H: Thế khi nào thì trời nắng ạ?

Đ: Khi trời mà nắng thì nói thật chứ trời nắng con nhìn cái trăng nó quầng á, trăng có cái quầng xung quanh như di này. Trăng quầng thì hạn, trăng tán thì mưa

H: Bác còn có kinh nghiệm nào không ạ, bác cứ cho cháu biết đi ạ?

Đ: Bác chỉ có cái kinh nghiệm bác thấy thế thôi. Nói thật với con chứ cũng cái cây mà trước đây như cây cỏ gừng á mà hấn có những cái ngấn cái ngấn, nếu như cái ngấn hấn đóng cao thì lụt to, ngấn đóng thấp thì lụt nhỏ

H: Cái cây cỏ gừng mình thấy được ở đâu ạ?

Đ: Mình cũng thấy ở ngoài đồng đây

H: Thế ạ, tý nữa bác dẫn cháu ra ngoài đồng, bác chỉ cho cháu nhá, cháu không biết? Nếu mà ngấn cao thì lụt to, ngấn nhỏ thì lụt thấp thôi đúng không ạ?

Đ: Ừ

H: Thế trong cấy trồng ấy, bác áp dụng những cái kinh nghiệm này vào không?

Đ: Bác có chứ, bác làm vườn thì cũng rút ra được kinh nghiệm

H: Cụ thể là như thế nào ạ?

Đ: Nếu như trời mà lụt thì đánh cái luống cao hơn, cao thêm mưa xuống khỏi ngập

H: Nghĩa là bác nhìn cây cỏ đấy bác đánh luống cao hơn? Vâng, còn gì nữa không bác?

Đ: Nói thật với con hấn là bác phải dùng nhiều biện pháp khơi mương chống úng ấy, khơi mương để thoát nước ở

H: Dạ, thì mình sẽ chuẩn bị trước? Còn gì nữa không ạ? Cháu rất là thích nghe những cái kinh nghiệm đấy của bác?

Đ: Còn nếu như mà mình sợ thời tiết mưa lâu dài thì mình lấy bạt trồng rau, bác đánh luống như vậy nếu mà thời tiết mưa lâu dài thì bác phải chặt ít cây tre làm như di để căng nilon trên, phủ nilon kín á, trời tạnh mưa bác lại dỡ ra. Mưa lớn thì hấn dập hết cây con ạ

H: Chặt tre là chặt bụi tre nhà mình đúng không ạ?

Đ: ừ, bụi tre nhà mình

H: Để đan thành các rào chắn đúng không ạ? Còn gì nữa không bác, nhà cửa thì sao ạ?

Đ: Nhà cửa thì cũng, nói thật với con ví dụ cái ổ kiến lửa con ạ, cái con kiến lửa đấy nợ nếu mà nó, chuẩn bị mà mưa nó xuất hiện cũng là ổ kiến cũng về đó con ạ

H: Thế ạ?

Đ: Ừ, chứ khi mà mưa dừng, đến khi mưa nắng hấn cũng xuất hiện

H: Khi mưa thì xuất hiện kiến bò lên nhà?

Đ: Bò lên nhà

H: Và khi nắng cũng thế?

Đ: Khi nắng nó cũng thế

H: Ô thế thì làm sao mà mình biết lúc nào mưa, lúc nào nắng ạ?

Đ: Bởi vì mưa xong hẳn xuất hiện, mưa xong hẳn bò đi về tổ con ạ

H: Hay nhờ, vâng. Ngoài ra thì biết trăng quầng thì hạn, trăng tán thì mưa đấy ạ. Thế thì nhìn vào đấy biết hạn, biết mưa thì mình có chuẩn bị cho ruộng đồng hay là cho vườn tược để tránh cái thiệt hại cho nó không bác?

Đ: Về ruộng đồng thì nói với con chứ khó mà tránh được bởi vì trùng chung cả một cái cánh đồng thì giữa gia đình này với gia đình khác cũng khó con ạ. Còn trong vườn nhà mình, mình cũng chuẩn bị cho mưa như bác nói khi này đây chặt tre, mua ít nilon bong bóng ấy để che

H: Thế trong sản xuất các hộ gia đình liên kết, liên hệ như thế nào để cùng nhau phối hợp sản xuất ở trong thôn mình ạ?

Đ: Trong thôn mình thì nói thật với con, trong sản xuất cũng liên kết với nhau bởi vì ví dụ bác mần chung với mấy gia đình gần đây 8, 9 gia đình là vào một nhóm làm thế, để rồi ruộng làm đất mạ thì cũng guồng chung cũng thế. Rứa là cấy, ruộng gần nhau thì cũng coi như làm chung với nhau

H: Có ai giúp đỡ nhau không?

Đ: Có chứ ví dụ như chừ bác đến mùa gặt mà bác gặt trước thì bà con người ta ra gặt với bác. Sau đến nhà chị A gặt thì cũng gặt chung nếu như chưa có bác gặt thì nhà chị A gặt thì cũng ra gặt chung với nhau

H: Gặt là cũng gặt cùng với nhau, gặt là nhà nọ sang nhà kia gặt hộ?

Đ: Hẳn về ví dụ 5,6 nhà chung một cái phụng á con á rồi về tập trung phụng cho nhau cả

H: Phụng để?

Đ: Phụng để lúa lên đồng

H: Thì cái máy cấy mình chung nhau mình thuê hay là thế nào?

Đ: Mình chung nhau mình thuê

H: Tại sao mình không làm riêng mà mình lại thuê cùng nhau được thế ạ?

Đ: vì chừ là thế này này vừa rồi cũng chung nhau mua một cái máy để khỏi phải đi thuê họ

H: À, vừa rồi là vừa chung nhau mua một cái máy rồi đấy ạ? Thế vừa rồi bác đóng góp bao nhiêu?

Đ: Bác là đóng góp một triệu ba

H: Vâng, là 5 nhà ạ?

Đ: 5 nhà

H: Gọi là máy tuốt lúa?

Đ: Máy tuốt lúa. Vừa rồi vô đi thuê người ta cũng phiền phức về đóng góp bác 32p36 họ không phụng cho mình thì cũng lòi thôi, thì cũng mượn tiền mà đóng mà chung nhau để đi với nhau cho vui

H: Tốt quá ạ, cháu thấy như thế tốt quá, vừa như thế chung nhau vui vừa đỡ cho nhau khi làm ruộng?

Đ: Đỡ cho nhau khi làm ruộng chứ con, ví dụ như chung nhau một cái máy quy định là 6h tối về là tập trung phụng cho nhau, phụng đến 8, 9h đêm về. Buổi trưa thì quy định cả 6 nhà đi ví dụ như rủa, ví dụ như là bác gặt về bác phụng buổi trưa để kịp phơi thì bác phải nhờ họ

H: Làm giúp bác?

Đ: Làm giúp bác là họ đến họ phụng cho, thì ví dụ như con gặt về mà con cũng muốn kịp phơi thì con cũng nhờ bác ra bác nờ để cho kịp phơi

H: Bác ơi nếu thế thì bà con rất là thuận lợi giúp đỡ nhau lúc gieo mạ thì cùng gieo mạ này, lúc xuống lúa cấy thì cũng cùng cấy này, gặt mà nhà nào gặt trước thì các nhà kia đi gặt hộ xong đến nhà mình thì các nhà kia đến gặt hộ, phụng thì mình mua máy chung rồi. Thế máy chung như thế bác đóng một triệu ba thì các nhà khác cũng đóng một triệu ba à, hay mỗi nhà đóng theo một mức khác nhau?

Đ: nhà nào cũng đóng như vậy đến khi ví dụ á tính toán tiền dầu á thì bác một nửa, họ quy định cho bác dầu là một nửa máy chẳng hạn nếu tính ra tiền dầu là tính theo suất là nửa máy, à nửa suất. Đóng theo tiền dầu là nửa suất

H: Tính toán tiền dầu thì mới khác nhau thôi, còn mua máy thì góp tiền giống nhau?

Đ: Ừ,

H: Hay quá, thế khi lũ đến thì các nhà giúp nhau làm cái gì ạ?

Đ: khi mô có lũ đến ví dụ như nhà bác, nhà chị A ngập chẳng hạn thì bà con tập trung lại, ai chưa bị nước vào nhà, chưa bị ngập vào nhà là đến tập trung kê cùng gia đình đỡ lúa lên chạn, kê những cái thứ đồ vật trong gia đình là cũng cùng xóm làng giúp đỡ lẫn nhau

H: Khi lụt về là cùng nhau chuẩn bị gọi là kê này, chằng chống?

Đ: Chằng chống nhà cửa họ giúp cả á

H: Thế khi mà ở ngoài ruộng ấy ạ, mà khi lụt ở ngoài ruộng ấy thì bà con mấy hộ gia đình sẽ làm gì cùng nhau?

Đ: Khi mà lụt ở ngoài ruộng thì còn coi ví dụ như những gia đình mà có lao động sẵn thì đều có nợ, ví dụ như bác mà lúa mà bị ngập họ tập trung họ đến họ làm cho mình một hồi, họ đưa. Họ đi ra ngoài chợ họ mua cái nắp tôn nhỏ nhỏ con này, ba bốn người rê lúa dưới ruộng lên á, sau đó là họ trở về cho bác

H: Ở đây thì ngoài sự giúp đỡ các hộ gia đình xung quanh như thế, bốn năm hộ hăng xóm, láng giềng với nhau như thế thì thôn với xã có hỗ trợ được gì cho gia đình nhà ta khi co lụt hoặc có hạn không ạ?

Đ: Nói thật với con như di này, khi hạn hán nói thật với con là đều chung như rúa, HTX cũng giảm một phần về sản lượng thôi, cho giảm theo mặt bằng thế. Ví dụ như bữa vụ hè thu vừa rồi con này rồi thì chuột bọ, sâu bệnh phá thì giảm theo mặt bằng là hỗ trợ thu 20% chẳng hạn, như vậy giảm theo mặt bằng là thu 15%. Coi như nhà mô ruộng nhiều thì được nhiều, nhà mô ruộng ít thì ít, giảm theo mặt bằng, giảm theo diện tích thế

H: Như vậy là giảm cái phần đóng góp của bà con quay về với HTX thôi, đóng góp đó là để HTX bơm nước, làm thủy lợi đúng không ạ?

Đ: Các cái kiến thiết của HTX đấy

H: Vâng, thế cái mức đóng góp 20% hay 15% thì ý kiến của bà con như thế nào ạ? Nó là cao, nó thấp hay là nó phù hợp rồi?

Đ: Nói thật với con là 20% là theo quy định rồi, quy định là nạp trên tổng sản lượng 20% là quy định rồi

H: Thế HTX, ngược lại mình nộp 20% rồi thì HTX cho mình cái gì? Cho nước vào ruộng này, cho gì nữa?

Đ: Nước vô ruộng mình cũng phải đóng lệ phí chứ con

H: Nước vô ruộng thì vẫn phải đóng lệ phí? Thế 20% đó đóng thì?

Đ: 20% đó để cho HTX kiến thiết

H: Kiến thiết cái gì hả bác?

Đ: Cầu cống, mương máng con này

H: Thế còn giống lúa mình mua hay là HTX phát ạ?

Đ: Mua con ạ?

H: Mình muốn mua giống gì cũng được hay là phải theo giống của HTX?

Đ: HTX, nói thật với con ở quê bác đây chủ yếu là cái loại lúa đông xuân màn loại B6 với X23. Bây chừ bác muốn báo mua 1 cân lúa B6 là 45000/cân

H: thì bác báo với HTX để HTX mua hộ?

Đ: Báo với thôn để người ta báo với HTX

H: Báo với thôn? Như vậy là mình trả tiền, còn như mình muốn cái gì thì mình báo với HTX để HTX mua hộ?

Đ: HTX mua hộ, ví dụ lân vật tư vật tiếc chi là làm việc với HTX. Đăng ký với thôn, thôn đăng ký với HTX

H: Thế bây giờ cái giống mà bác đang dùng ấy so với ngày xưa. Ngày xưa khi mà bác làm nhiều á thì cái giống bây giờ và cái giống ngày xưa có giống nhau không hay là khác nhau và khác nhau như thế nào?

Đ: Dù nói thật với con này, giống cũng như nói thật cũng may nhờ Đảng và nhà nước đưa cái lúa giống mới ni về dân mới có cuộc sống tương đối đấy con ạ, chứ trước nói thật là đợi làm giống cũ thì được hơn tạ lúa với tạ lúa thôi. Đưa cái giống lúa mới này nói thật với con

phần thứ nhất là đảo được cái giống đã cấy hết, số lượng là cân này, một sào là cân đến 2 cân rưỡi giống thôi. Chứ trước đây nhà bác là cấy một sào ruộng là cấy 10 cân giống

H: tốn kém hơn đúng không ạ?

Đ: Tốn kém hơn, dù cái nhu cầu mà để mà đầu tư cho cây lúa thì nhiều hơn, dù lúa giống ít hơn nhưng mà đầu tư về cái phân hữu cơ và cái chi nhiều hơn

H: Cái giống mới còn có ưu điểm nào tốt cho phòng chống, ứng phó với lũ lụt nữa không ạ?

Đ: Không có cái chi mà ứng phó với lũ lụt

H: Thế bây giờ cháu cho nghe nói là có cái loại giống nó ngắn ngày hơn, mình trồng mình thu hoạch sớm hơn thì khỏi bị lũ nhà ta có dùng không?

Đ: Ví dụ cái hè thu ni thì nói thật với con là họ trồng cái giống ngắn ngày, chớp thời cơ là thu hoạch trước mùa mưa lũ đấy, nhưng mà cũng nói thật với con cũng thiên nhiên có ưu đãi thì mới chớp được thời cơ chứ nếu thiên nhiên không ưu đãi. Chính mấy năm trước đây nói thật với con nhá đều coi như, lúa coi như nước ngập rồi, chủ yếu là làm giống BO09 thời gian sinh trưởng đến khi gieo mạ đến khi thu hoạch là 105 ngày

H: thì 105 ngày là nó ngắn hơn giống ngày xưa ạ?

Đ: Giống ngày xưa nhiều đấy con ạ

H: Giống ngày xưa thì bao nhiêu ngày thì mới thu hoạch được ạ?

Đ: Giống ngày xưa nói thật với con là 6, 7 tháng. Giống như giống ngày xưa còn có giống đến tháng 10 ni mới thu hoạch này con ni. Nhưng mà dù làm cái giống mới ni thu hoạch gọn cả rồi. chính như năm ni là thu hoạch xong rồi vì mưa lụt đó

H: Bây giờ thu hoạch khoảng tháng 9 thôi đúng không ạ? 105 như vậy là mất 3 tháng thôi?

Đ: Mất 3 tháng

H: Ngoài ra các bác, các hộ gia đình là như bác ấy ạ, bác còn có cái áp dụng thêm những cái kinh nghiệm ngoài đắp bờ cao hơn, thế các bác còn có những cái kinh nghiệm nào khác để áp dụng vào trong cấy trồng nữa không?

Đ: Nói thật với con, bác cũng đi ra mà bác cũng chưa được đi ra con ạ, ít nhiều bác cũng ở trong cái địa phương này thường thường trong việc mà làm cây trồng ở nông nghiệp ấy nói thật với con là bác làm cách mạng ở cái khâu khoa học kỹ thuật là cái khâu then chốt. Nếu mà mình làm nông nghiệp nói thật với con mình mà không nắm được cái khoa học kỹ thuật mình không thể nào mà làm được mô con ạ. Phải nắm chắc cái thời vụ này, nắm chắc cái để mà mình, ví dụ mà mình bắt đầu cấy lúa mà mình bón phân lót thì mình bón như thế nào cho đúng phân, đặc biệt là cái lượng đạm, phân hữu cơ con ạ là mình bón như thế nào cho đúng mức cho hiệu quả, lúc đó đưa lại cái hiệu quả, năng suất cho mình. Nếu như mình bón không đúng liều lượng thì năng suất hẳn giảm đi

H: Thế thì toàn bộ là do khoa học kỹ thuật thôi, bác có áp dụng nào, kinh nghiệm truyền thống, kinh nghiệm dân gian vào trong quá trình bón phân hoặc là cấy lúa không?

Đ: Hồi trước nói thật với con, trước đây nhà bác cấy là 1m² từ 40 – 45 khóm, nếu theo quy trình của HTX thì 50 -55 khóm

H: À, đây là HTX quy định?

Đ: HTX quy định

H: Thế thì cây 50 khóm tốt hơn hay là cây 40 khóm tốt hơn?

Đ: Cây là nói thật với con, cây trung bình 50 khóm trở lên khoảng chừng đều chứ mình cây dài quá thì là không được

H: Như vậy là kinh nghiệm của ông cha để lại không có tác dụng gì đúng không ạ?

Đ: Ừ, nói thật với con là trước cha ông cấy thừa thừa thóc, cấy dài thì có ăn. Bây giờ cấy thừa quá không đảm bảo được cái đều con ạ, mình phải cấy trên 50 khóm đến 55 khóm/m² là được rồi

H: Bác vừa nói cấy thừa thì?

Đ: Thì hẳn lãng phí về

H: Không, câu vừa rồi ấy ạ, cấy thừa thì?

Đ: thì thừa thóc có ăn

H: Thì thừa thóc đúng không ạ?

Đ: Đó là cha ông trước

H: cây dày thì có ăn?

Đ: Bây giờ cấy thừa thì thừa đất

H: Cấy thừa thì thừa đất, còn cấy dày thì làm sao ạ?

Đ: Cấy dày thì thêm thóc vậy thôi

H: Vâng, thừa thóc nên phải nhờ các anh các chị phải tính toán hiệu quả đúng không ạ? Để mình cấy đủ đúng không ạ?

Đ: Ừ, nhưng mà mình cấy dày độ 60 - 70 khóm/m² thì cũng là thừa và có nhiều cái mình cấy nhiều quá cũng không được. Nói thật với con 1 khóm cấy đến 5, 6 chẻ, đây cấy một khóm có 2 chẻ thôi

H: như vậy là cái cách dạy là cấy 50 khóm cấy theo như thế nào thì bác lấy thông tin đấy ở đâu?

Đ: Thông tin đó thì nói thật với con chứ do HTX tổ chức học, tập huấn chứ con

H: À, HTX tổ chức tập huấn ạ?

Đ: Ừ, tập huấn rồi các nhà khuyến nông về hướng dẫn về cái khoa học kỹ thuật đó

H: À, thế ạ. Bác có được mời đi dự tất cả các cuộc, mọi người được mời đi dự hay chỉ mời một số hộ dân gia đình tới dự thôi?

Đ: Trước đây thì về từng thôn họp rồi mời toàn hộ, chứ chỉ mời cử chứ đi toàn HTX thì đông quá, về sau là phổ biến cả thôn

H: Thế khi bác còn trẻ, bác bắt đầu canh tác thì có ai dạy bác cái cách canh tác không? Ông bà có dạy bác phải canh tác như thế này, thế kia không?

Đ: Không

H: Thế làm sao mà bác biết để bác làm được?

Đ: Vì nói thật với con này bác cũng đi tham gia hoạt động thanh niên bên dân quân, bên phụ nữ thì bác cũng học hỏi thế thôi

H: Nhưng lúc còn trẻ, lúc 10 tuổi, 15 tuổi thì ai, có ai dạy bác cấy trồng như thế nào, gặt như thế nào, bón phân như thế nào không?

Đ: Không, bác nói thật với con trước đây bác đi học, bác cũng đều tham gia, bác cũng nhìn người ta như rứa thì bác học thôi

H: Ông bà không ai dạy cả?

Đ: Ừ, vì nói thật với con nhá, mẹ bác thì mất sớm

H: À, thế ạ? Thế còn ông ở nhà ạ?

Đ: Ừ, Bố bác ở nhà thì cũng nói thật với con chứ cảnh thì nó khác con ạ. Cha mẹ bác, mẹ bác mất sớm nhà bác trong hoàn cảnh khổ, các anh đi bộ đội. Các anh, các chị nói thật với con trong tất cả ruộng đất đi bắt dạm, con cấy chi để nuôi nhau thế thôi

H: Thế thì những kinh nghiệm ví dụ như nhìn tổ con tò vò này, cấy thưa thì thưa thóc này hay là nhìn con kiến này thì những kinh nghiệm đấy làm sao bác biết được, ai nói cho bác nghe?

Đ: Cái kinh nghiệm đó nói thật với con là trước đây thường thường cha bác cũng đều nói cho bác biết cụ thể rứa. Và lại những người trong thôn, ví dụ tám chín mười tuổi họ cũng hiểu trước á con á. Thường thường họ cũng ví dụ ngồi uống nước với nhau cũng nói về những kinh nghiệm trước đây của các cụ chứ

H: Ngồi uống nước với nhau xong rồi các cụ truyền lại cho? Có những câu như thế bác có đọc trong giấy tờ hay trong sách vở nào không?

Đ: Không

H: Tất cả là truyền miệng hết?

Đ: Truyền miệng cả

H: Bây giờ những cái câu như thế thì bác trở thành các cụ rồi, bác có nói lại với con cháu, với thế hệ trẻ như bọn cháu ở trong xóm, trong làng mình không?

Đ: Có chứ con

H: Thế ạ, họ có nghe lời các bác, nghe kinh nghiệm của các bác để ứng dụng không?

Đ: Không, có nghe chứ. Thường thường nói thật với con chứ có chỗ bọn trẻ họ cũng đến họ hỏi chứ

H: À, họ cũng đến họ hỏi cơ ạ?

Đ: Ừ, họ hỏi những cái kinh nghiệm

H: Họ chủ động đi hỏi ạ?

Đ: Họ chủ động đến hỏi. Đây như bác chẳng hạn muốn biết một cái chi bác đến tìm hiểu những con người có hiểu biết hơn để hỏi chứ

H: Thế thì trong các lịch thời vụ ấy ạ hoặc là trong cấy trồng như thế, lịch thời vụ như thế các bác, bác có được tham gia các ý kiến việc đấy không?

Đ: Có chứ con

H: Bác tham gia như thế nào ạ?

Đ: Ví dụ như trước đây cha ông làm cây lúa mà lúa ngậm đều, họ thường nói là “bác trước sương xa, cấy qua đông chí” con ạ

H: Là thế nào ạ, bác nói lại cháu ghi cái đấy với, lúa là sao?

Đ: Trước đây ví dụ như cấy cái lúa, lúa trước đây mà lúa giống cũ, giống cũ trước á, thường thường là cha ông “bác trước sương xa, cấy qua đông chí”, tức là trước sương ráng là mình cấy rồi

H: Bác trước sương xa, cấy qua đông chí? À, rồi, vâng thì là?

Đ: Thì là trước đây giống cũ nói thật với con là dừ chuẩn bị qua đông chí là mình đã cấy rồi mà hiện giờ mình đã cấy rồi con ạ. Bây chừ mà cái lúa mới ni á là muốn nói thật với con là phải sang đến tiết tiểu hàn mới cấy, chuẩn bị bước sang tiết tiểu hàn mới cấy

H: Giống mới thì tiết tiểu hàn mới cấy? Vâng, thế tại sao lại thế ạ?

Đ: Bởi vì nói thật với con là tính theo lịch thời vụ là mà rảnh căn cứ mà trở một hay là trở qua mưa cốc vũ là tốt con ạ. Mà nhiều khi lỡ thanh minh là mắc rét, cái rét thanh minh á, rét thanh minh là rét nàng bân á

H: Thì nếu mình mà cấy mạ vào lúc đấy?

Đ: Mình mà cấy mạ sớm thì có thể lúa rét mắc cái lỗi vô thanh minh, tốt nhất là trở đầu cốc vũ. Chỗ cha ông ngày đó “đói rau má, rau khoai đừng có trở lúa trở giêng hai mà mừng”

H: Vâng, đợi cháu, bác cho cháu ghi lại cái câu đấy một tý nhé? Rét nàng bân là lúa sẽ chết?

Đ: Lúa là không ăn thua mô con ạ?

H: Lập tức mạ sẽ chết

Đ: Lúa không ăn thua mô con ạ. Lúa mà mắc rét nàng bân hạt hần lép

H: Hạt lép? Bác vừa nói cái câu là gì ấy ạ?

Đ: Đói thì rau má, rau khoai

H: Dạ, rồi gì nữa ạ?

Đ: Đừng trở lúa trở giêng hai mà mừng

H: vì kiểu gì cũng bị rét nàng bân

Đ: ừ rét nàng bân. Bởi vì như nhà bác vụ đông xuân vừa rồi theo chỉ đạo lịch của trên á, lúa trở vô cốc vụ đấy chứ mà các cái xã cấy sớm mà cấy trước cái tiết xuân phân, à trước nói thật với con là trở mắc rét đấy. Trên nhà bác năm mô cũng cấy giữa tiết đại hàn cả. Giữa tiết đại hàn nhà bác mới xuống cấy

H: Nhưng mà hiện nay mình cấy chung ạ?

Đ: Cấy, cấy nhà mô nhà nấy cấy chứ con đến khi

H: Vâng. Nhưng mà cháu tưởng nhà nào cấy nhà nấy nhưng mà khi mà cấy thì đồng loạt các nhà cùng cấy?

Đ: Đồng loạt ra cấy hết, ví dụ như con này

H: Cái lịch ấy ai quy định ạ?

Đ: Lịch đó HTX quy định

H: BÀ con có được góp ý cho cái lịch đấy không?

Đ: Có chứ, ví dụ như HTX quy định 20 tháng chạp là 20 tháng 12 âm ấy cho xuống cấy là phải cấy đồng loạt luôn, cả trên 6 thôn của HTX của xã là xuống cấy đồng loạt luôn. Với ở đây căn cứ vào lịch thời vụ là do huyện con ạ, do huyện chỉ đạo

H: Như vậy theo cháu hiểu là bà con không có ý kiến gì về cái lịch thời vụ này được?

Đ: Vì nói thật với con là lịch thời vụ ni bà con muốn ý kiến được, muốn người ta, người ta ở trên người ta cũng nắm được cái khoa học kỹ thuật rồi, mà mình mà không nắm được cái khoa học kỹ thuật mà mình có thể bắc sớm đi thì nói thật nó trở, cũng như bác nói khi nãy là trở vô mắc cái rét nàng bân là hạt lép đó con ạ. Cho nên từ huyện đến tỉnh người ta nghiên cứu cụ thể rồi, người ta điều chỉnh hẳn rằng cho lúa trở vô cốc vũ. Cha ông thường nói là “lúa trở cốc vũ thì no đủ mọi bề”

H: Bác đọc lại câu đấy cho cháu với?

Đ: Lúa trở cốc vũ thì no đủ mọi bề

H: cho nên mình phải tính làm sao để mình gieo mạ, mình cấy vào cái tiết trời đấy đúng không ạ?

Đ: “Lúa trở lập hạ vất vả cả thôn á, trở vô lập hạ là mắc cái thời tiết lập hạ mắc nam gió Lào con nì

H: Vất vả cả thôn? Do gió nồm, gió Lào

Đ: Gió Nam Lào đó

H: Gió Nam Lào là hạn đúng không ạ?

Đ: Bị hạn mà hơn nữa nó bay mất màu đi đá

H: Đất thì bị bay màu đúng không ạ?

Đ: ừ, đất bị bay màu mà lúa bị bay hết cái mau của hân không nuôi dưỡng được hạt thóc á

H: Lúa trở thì bị bay mất cái, bác gọi là cái gì?

Đ: Cái mau lúa

H: Cái mua lúa?

Đ: coi như bay mất cái mau lúa là hẳn không nuôi dưỡng được hạt thóc nữa là buộc hạt thóc bị lép á

H: Vâng, hay ạ, cháu rất thích. Bác ơi trong nhà mình khó khăn, hộ bác là hộ khó khăn thì so với các hộ khá giả ở bên cạnh á thì mỗi khi lụt đến, bão về bác thấy vất vả hơn so với người ta ở chỗ nào?

Đ: Nói thật với con thế này, khi bão đến, bão lụt đến bản thân bác thì con hiểu bác một mình hơn nữa cũng già rồi con nó, tất cả các vấn đề chi đều phải nhờ người ta làm hết. Vừa rồi bác nhờ người ta đến chặt cành này, rồi là neo giằng nhà cửa. coi như chính năm ngoái đây năm 2008 bão coi như cây đặng sau ni là bỏ đập lên nhà hết, đến đêm vài người trung niên đêm họ đến nói thật với con chứ trong cuộc sống ai cũng thương bác cả. Họ đến đêm họ chặt rồi bay nóc nhà trên ni họ cũng đến cả đêm họ làm chứ. Vừa rồi đây nghe đến cơn bão số 11 ấy, bão Yan nữa đấy. Nói thật với con bão số 11, 12, bác điện cho thằng đây gần nhà ông Trung đó nó ở trên huyện Đức Thọ cũng đánh xe về chặt cây cho bác rồi là trèo lên chằng nhà, chằng cửa cho bác

H: À, thế ạ? Nếu không là mọi thứ sẽ bay đi mất? Thế còn tiền nong mỗi khi bão lũ về thì có bao giờ bác phải đi vay tiền để sửa nhà hoặc là để mua bán cây tre nứa để chống bão, chống lụt không?

Đ: Nói thật với con di này, trước đây bác cũng có đi vay, chứ đi vay ngân hàng thì họ không cho vay nữa con ạ?

H: vì sao hả bác?

Đ: Tại vì họ bảo tuổi già rồi không được vay nữa, là họ bảo không làm được mà trả

H: Thế khi cần tiền thì bác làm thế nào?

Đ: Khi cần tiền thì nói thật với con bác cũng đi vay mượn con cháu thôi

H: Bác có phải hay đi mượn không ạ?

Đ: Bác thì nói thật với con chứ, dù thì bác nói ra nói thật với con những khi bác lo việc đại sự tề bác mới vay chứ thường bác cũng chịu không có vay để sau mình cũng không biết lấy mô mà trả con ạ? Vì nói thật với con chứ hai đứa con gái bác một đứa đi lấy chồng rồi, một đứa thì... giờ mẹ cha mất rồi, mẹ không có của hồi môn mà để lại cho các con, con đi làm được có đồng mô thì con tiết kiệm con lo cuộc sống của con sau này cho đỡ vất vả á, chứ chứ mẹ cũng chả có chi cho con cả. Nói thật với con chứ khi bác cần một cái chi thì bác cũng nói con cháu là cho vay mượn, cuộc sống hàng ngày thì bác cũng chịu khổ con ạ

H: Thì cháu cũng thấy gia đình nhà ta thì cũng khó, thế này thì cháu không biết là mỗi khi bão lũ về thì bác vay mượn thế nào? Thế còn mọi thứ trong nhà được bà con giúp rồi đúng không ạ? Còn đun nấu, chắt củi ngoài sân kia để đun?

Đ: Đun nấu thì nói thật với con bác cũng đi chặt củi than để đun

H: à, chắc củi để đun, thế đến bữa mưa lũ về thì làm sao?

Đ: Lũ về thì coi như bác gác củi trên nớ , thỉnh thoảng bác nhờ ai đi đóng bì mùn cưa trong .. 01 01 53 để về để đun

H: Thế khi bão lũ bác dự trữ thức ăn, lương thực như thế nào?

Đ: Thì bác cũng nhờ người đi say lúa cho rồi thì mua thêm mỳ tôm con nì

H: Bác dự trữ những loại thực phẩm nào ạ?

Đ: Thực phẩm gạo này, mỳ tôm này, nói chung tương cà, mắm muối là phải chuẩn bị cả chứ con

H: Bác nghĩa là gác trên đâu, cháu chưa nhìn thấy gác, bác gác lên chỗ nào?

Đ: bác gác có chạn bên ngoài, bác có gác xép trong này con này

H: À, gác xép ở trong này? Vâng và cái chạn ở ngoài kia cũng treo cao lên. Lương thực thì chuẩn bị sẵn gạo đúng không ạ?

Đ: Ví dụ là lúa bác phải đóng vào bì, đóng vào bì một là nhờ bà con bỏ trên sập này chứ, cái sập này ở trong kê bên ngoài

H: Thế mỗi khi trận lụt to ấy năm 2010 xã có hỗ trợ cho bác thêm đồng nào hoặc là bằng những cái hỗ trợ khác nào không?

Đ: Nói thật với con cái năm 2010 coi như có gạo cứu trợ con này

H: Vâng, thế gia đình nhà ta có nhận được không?

Đ: Thì họ chia quân bình theo nhân khẩu, năm ấy thì cho khi

H: Chia cho cả xã à?

Đ: Cả xã con ạ

H: Chứ không phải là hộ khó được trước à?

Đ: Chia cho cả xã

H: Mỗi lần ấy được bao nhiêu kg?

Đ: Lần cũng được.. cũng được nhận nhiều lần con ạ. Hai ba lần, lần thì được 2 ký, lần được ký rưỡi, lần thì chưa được ký, coi như là có mình bác ở nhà

H: Ngoài ra chưa bao giờ có hỗ trợ tiền phải không ạ?

Đ: Chưa

H: Thế bây giờ bác có cái nhu cầu gì ở trong nhà nhà mình đây này để phòng, ví dụ là lũ bão này nó về này thì mình đỡ khó khăn, vất vả hơn thì bác có nhu cầu hỗ trợ gì không?

Đ: Bác dừ thì nói thật với con chứ đòi hỏi của xã hội thì bác không dám con ạ là vì nói thật với con chứ mình thì cũng biết hoàn cảnh của bác khó khăn nhưng mà bác nghĩ xã hội nhìn nhận xã hội giúp cho được cái chi thì bác cảm ơn cái nứ chứ dừ vô bác đòi hỏi, bác không dám

H: Không, cái gì đó thiết thực, ví dụ thiết thực với bác? Nhà bác có thuyền không?

Đ: Chưa

H: Chưa có thuyền, những chếc không lĩ nhiều nên không cần đi đâu đúng không ạ?

Đ: Không cần đi

H: Như ví dụ nhà cửa mái ngói các thứ như thế này cũng ổn định rồi cho nên là không có nhu cầu gì?

Đ: Chừ nói thật với con nhá, bác chính cái năm vừa rồi bác muốn thay mới cái blu, cái lợp ni con này, lợp blu hấn nóng cho nên là về cái mùa hè hấn nói thật với con là hấn tỏa nhiệt xuống, đặc biệt là ban đêm hấn nóng. Chừ nói thật với con điều kiện mình chưa có thì chừ quăng đời còn lại bác cho đi coi như bảo Bây giờ yêu cầu với xã hội, của xã hội mình không thể yêu cầu được con ạ, với lại xã hội đang còn nhiều việc. Chừ nói thật với con chứ chừ ham muốn của con người vô tận con ạ, nhưng mà mình không thể ham muốn một cách như thế được.

H: Mình khó nhưng mà còn nhiều người cũng khó đúng không bác?

Đ: Nói thật với con chứ so với những người miền núi còn khó hơn mình nhiều

H: Vâng, đúng rồi. Cháu cũng đồng ý với bác như thế, so với bác người miền núi còn khó hơn so với người miền xuôi của mình?

Đ: Khó hơn người miền xuôi nhiều, cho nên bây chừ mình cứ đòi hỏi của xã hội giờ ham muốn của con người, nói thật với con ham muốn cũng muốn tiền nhiều, cũng muốn xe này xe nọ, nhưng mà nói thực với con so với xã hội, nhưng người miền núi thì miền xuôi như mình đang đỡ con ạ, đỡ hơn nhiều. Chương trình Lục lạc vàng đó con, những gia đình quá hơn mình nhiều

H: Bác cũng xem ti vi đúng không ạ?

Đ: Ừ bác nói với con những cái chương trình đó là bác hay xem, bác rất cảm cảnh con ạ. Tuy nói thật so với mình, xã hội mình chưa là gì nhưng dẫu sao đi chăng nữa so với họ thì mình hơn hấn họ con ạ, nhiều khi bác ngồi xem cái chương trình nứ bác khóc một mình, đặc biệt là cái chương trình "Như chưa hề có cuộc chia ly", bác rất cảm động. Nói thật nhiều khi bác, ra gặp những người như thế bác sẵn sàng

H: Bác ơi bây giờ bác có rảnh không, cháu nhờ bác ra ngoài một chút chỉ cho cháu mấy cái cây mà cháu chẳng biết gì cả?

Đ: Ờ, ờ ra đồng

KẾT THÚC PHÒNG VẤN!